

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2021

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Πλάτων, Πρωταγόρας, 322a-323a

...κατ' ἀρχὰς ἄνθρωποι ᾤκουν σποράδην, πόλεις δὲ οὐκ ἦσαν· ἀπώλλυντο οὖν ὑπὸ τῶν θηρίων διὰ τὸ πανταχῇ αὐτῶν ἀσθενέστεροι εἶναι, καὶ ἡ δημιουργικὴ τέχνη αὐτοῖς πρὸς μὲν τροφήν ἱκανὴ βοήθος ἦν, πρὸς δὲ τὸν τῶν θηρίων πόλεμον ἐνδεής –πολιτικὴν γὰρ τέχνην οὐπω εἶχον, ἧς μέρος πολεμικὴ– ἐζήτουν δὴ ἀθροίζεσθαι καὶ σῶζεσθαι κτίζοντες πόλεις· ὅτ' οὖν ἀθροισθεῖεν, ἠδίκουν ἀλλήλους ἅτε οὐκ ἔχοντες τὴν πολιτικὴν τέχνην, ὥστε πάλιν σκεδαννύμενοι διεφθείροντο.

Ζεὺς οὖν δεῖσας περὶ τῷ γένει ἡμῶν μὴ ἀπόλοιτο πᾶν, Ἐρμῆν πέμπει ἄγοντα εἰς ἀνθρώπους αἰδῶ τε καὶ δίκην, ἵν' εἶεν πόλεων κόσμοι τεκαὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί. Ἐρωτᾷ οὖν Ἐρμῆς Δία τίνα οὖν τρόπον δοίη δίκην καὶ αἰδῶ ἀνθρώποις· «Πότερον ὡς αἱ τέχναι νενέμηνται, οὕτω καὶ ταύτας νείμω; νενέμηνται δὲ ὧδε· εἷς ἔχων ἰατρικὴν πολλοῖς ἱκανὸς ἰδιώταις, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί· καὶ δίκην δὴ καὶ αἰδῶ οὕτω θῶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἢ ἐπὶ πάντα νείμω;»

«Ἐπὶ πάντα», ἔφη ὁ Ζεὺς, «καὶ πάντες μετεχόντων· οὐ γὰρ ἂν γένοιτο πόλεις, εἰ ὀλίγοι αὐτῶν μετέχοιεν ὥσπερ ἄλλων τεχνῶν· καὶ νόμον γε θεὸς παρ' ἐμοῦ τὸν μὴ δυνάμενον αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν κτείνειν ὡς νόσον πόλεως».

A1.α. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

1. Η πολεμική τέχνη είναι μέρος της πολιτικής.
2. Κατά τον Πρωταγόρα, ο Δίας ανησύχησε για τον πιθανό αφανισμό του ανθρώπινου γένους.
3. Οι τέχνες έχουν διαμοιραστεί σε όλους.

(μονάδες 6)

β. 1. «...διὰ τὸ πανταχῇ αὐτῶν»: Σε ποια λέξη του αρχαίουκειμένου αναφέρεται η αντωνυμία «αὐτῶν»;

2. «...οὕτω καὶ ταύτας νείμω;»: Σε ποια φράση του αρχαίουκειμένου αναφέρεται το επίρρημα «οὕτω»;

(μονάδες 4)

Μονάδες 10

B1. «Ζεὺς οὖν δείσας περὶ τῷ γένει ἡμῶν μὴ ἀπόλοιτο πᾶν, Ἑρμῆν πέμπει ἄγοντα εἰς ἀνθρώπους αἰδῶ τε καὶ δίκην, ἵν' εἶεν πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί »: Ποια είναι τα μέρη της πολιτικής αρετής και ποια η λειτουργία τους στην πολιτική κοινωνία;

Μονάδες 10

B2. «Ἐπὶ πάντας», ἔφη ὁ Ζεὺς, «καὶ πάντες μετεχόντων· οὐ γὰρ ἀνγένειντο πόλεις, εἰ ὀλίγοι αὐτῶν μετέχοιεν ὥσπερ ἄλλων τεχνῶν· καὶ νόμον γε θὲς παρ' ἐμοῦ τὸν μὴ δυνάμενον αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν κτείνειν ὡς νόσον πόλεως »: Να βρείτε τέσσερις (4) γλωσσικές επιλογές με τις οποίες παρουσιάζεται η εντολή του Δία για την επιβολή της θανατικής ποινής (μονάδες 4). Πώς δικαιολογείται η αυστηρότητα της ποινής; (μονάδες 6)

Μονάδες 10

B3. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη:

1. Στην καταδίκη του Σωκράτη συνέβαλε και η υποψία ότι ο φιλόσοφος διαπνεόταν από δημοκρατικά φρονήματα.
2. Η αρχαία ελληνική θρησκεία διέθετε ιερατείο με αποστολήτη μεσολάβηση μεταξύ θεών και ανθρώπων.
3. Στο πρώτο του ταξίδι στη Σικελία ο Πλάτων ήρθε σε επαφή με τη φιλοσοφία των Πυθαγορείων.
4. Η 7η Επιστολή δίνει πληροφορίες για τη ζωή του Πλάτωνα.
5. Ο Ησίοδος δίνει μια εξαιρετικά αισιόδοξη εικόνα για την εξέλιξη της ανθρωπότητας.

Μονάδες 10

B4.α. Να αντιστοιχίσετε στο τετράδιό σας καθεμιά αρχαία ελληνική λέξη της Στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της Στήλης Β (στη Στήλη Β περισεύουν δύο λέξεις).

Στήλη Α

Στήλη Β

1. σποράδην	α. παρακαταθήκη
2. σκεδαννύμενοι	β. θέαμα
3. άπώλλυντο	γ. διασκέδαση
4. ίκανός	δ. θύμα
5. μετεχόντων	ε. σπαρτά
6. θές	στ. πανωλεθρία
	ζ. άφιξη
	η. σχολικός

(μονάδες 6)

B4.β. Για καθεμιά από τις δύο παρακάτω λέξεις να γράψετε μία περίοδο λόγου στα νέα ελληνικά, όπου η ίδια λέξη, στο ίδιο μέρος του λόγου, σε οποιαδήποτε μορφή της (πτώση, αριθμό, γένος, έγκλιση, χρόνο), χρησιμοποιείται με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχει στο αρχαίο κείμενο:

«διεφθείροντο», «δημιουργοί».

(μονάδες 4)

Μονάδες 10

B5.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Στο παρακάτω κείμενο, ο συνομιλητής του Σωκράτη Καλλικλής αντιπαραθέτει τους θετούς νόμους της κοινωνίας με το δίκαιο της φύσης.

Νομίζω ότι αυτοί που καθορίζουν τους νόμους είναι οι αδύνατοι άνθρωποι, δηλαδή οι πολλοί. Αυτοί καθορίζουν όχι μόνο τους νόμους αλλά και γενικότερα τι είναι αξιέπαινο και τι αξιοκατάκριτο, με αποκλειστικό κριτήριο τους εαυτούς τους και το συμφέρον τους. Φοβίζονται λοιπόν τους πιο δυνατούς και ικανούς ανθρώπους και τους λένε ότι η πλεονεξία είναι κάτι άσχημο και άδικο και ότι το να ζητά κανείς να έχει περισσότερα από τους άλλους είναι ο πυρήνας της αδικίας. Ο λόγος είναι απλός: αφού οι ίδιοι είναι χειρότεροι, τους αρκεί να έχουν όλοι ίσα μερίδια. Γι' αυτό, το να ζητά κανείς να έχει περισσότερα από τους πολλούς νομίζεται άδικο και άσχημο και θεωρείται παράνομο. Η ίδια η φύση, ωστόσο, δείχνει, κατά τη γνώμη μου, ότι είναι δίκαιο όποιος είναι καλύτερος και δυνατότερος να έχει περισσότερα από τον χειρότερο και τον πιο αδύνατο.

Πλάτων, Γοργίας, 483b-d

Ποια είναι η άποψη του Καλλικλή για την αδικία; Να τη συγκρίνετε με την αντίστοιχη άποψη του Πρωταγόρα στο παρακάτω απόσπασμα από το κείμενο αναφοράς: «έζήτουν δὴ άθροίζεσθαι καὶ σφύζεσθαι κτίζοντες πόλεις: ότ' οὖν άθροισθειεν, ήδίκουν άλλήλους άτε οὐκ έχοντες τήν πολιτικήν τέχνην, ώστε πάλιν σκεδαννύμενοι διεφθείροντο».

Μονάδες 10

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφών, Απολογία Σωκράτους, 31-34,

(ed. E.C. Marchant, OXFORD CLASSICAL TEXTS)

Στο παρακάτω απόσπασμα από τον επίλογο του έργου

«Απολογία Σωκράτους», ο Ξενοφών διατυπώνει κρίσεις για τη στάση του Σωκράτη στο δικαστήριο.

Ἄνυτος μὲν δὴ διὰ τὴν τοῦ υἱοῦ πονηρὰν παιδείαν καὶ διὰ τὴν αὐτοῦ ἀγνωμοσύνην ἔτι καὶ τετελευτηκῶς τυγχάνει κακοδοξίας.

Σωκράτης δὲ διὰ τὸ μεγαλύνειν ἑαυτὸν ἐν τῷ δικαστηρίῳ φθόνον ἐπαγόμενος μᾶλλον καταψηφίσασθαι ἑαυτοῦ ἐποίησε τοὺς δικαστάς. ἔμοι μὲν οὖν δοκεῖ θεοφιλοῦς μοίρας τετυχηκέναι· τοῦ μὲν γὰρ βίου τὸ χαλεπώτατον ἀπέλιπε, τῶν δὲ θανάτων τοῦ ῥάστου ἔτυχεν. ἐπεδείξατο δὲ τῆς ψυχῆς τὴν ῥώμην· ἐπεὶ γὰρ ἔγνω τοῦ ἔτι ζῆν τὸ τεθνάναι αὐτῷ κρεῖττον εἶναι, ὥσπερ οὐδὲ πρὸς τᾶλλα τὰγαθὰ προσάντης ἦν, οὐδὲ πρὸς τὸν θάνατον ἐμαλακίσατο, ἀλλ' ἰλαρῶς καὶ προσεδέχετο αὐτὸν καὶ ἐπετελέσατο. ἐγὼ μὲν δὴ κατανοῶν τοῦ ἀνδρὸς τὴν τε σοφίαν καὶ τὴν γενναιότητα οὔτε μὴ μεμνησθαι δύναμαι αὐτοῦ οὔτε μεμνημένος μὴ οὐκ ἐπαινεῖν. εἰ δέ τις τῶν ἀρετῆς ἐφιεμένων ὠφελιμώτερω τινὶ Σωκράτους συνεγένετο, ἐκεῖν οὐκ ἐγὼ τὸν ἄνδρα ἀξιομακαριστότατον νομίζω.

προσάντης: απότομος, απόκρημνος, μτφ. αντίθετος

ἐμαλακίσατο: ἔδειξε αδυναμία, δείλιασε

ἐφιεμένων: αὐτῶν που επιθυμούν

Γ1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του παρακάτω αποσπάσματος: «Ἄνυτος μὲν... τετυχηκέναι».

Μονάδες 10

Γ2. Για ποιους λόγους ο Ξενοφών θεωρεί ότι ο Σωκράτης επέδειξε ψυχική ρώμη και πώς κρίνει τη στάση του;

Μονάδες 10

Γ3.α. «ἔμοι μὲν οὖν δοκεῖ θεοφιλοῦς μοίρας τετυχηκέναι· τοῦ μὲν γὰρ βίου τὸ χαλεπώτατον»: να ξαναγράψετε το απόσπασμα μεταφέροντας τα επίθετα στον αντίθετο αριθμό, στον συγκριτικό βαθμό και μετατρέποντας όλους τους υπόλοιπους κλιτούς ονοματικούς τύπους στον αντίθετο αριθμό.

(μονάδες 7)

β. «ἐπεὶ γὰρ ἔγνω τοῦ ἔτι ζῆν τὸ τεθνάναι»: να γράψετε το β' ενικό πρόσωπο προστακτικής όλων των ρηματικών τύπων του αποσπάσματος, στον ίδιο χρόνο και στην ίδια φωνή.

(μονάδες 3)

Μονάδες 10

Γ4.α. Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τούς όρους: **διὰ τὸ μεγαλύνειν, τοῦ ζῆν, τοῦ ἀνδρός, ἀξιομακαριστότατον.**

(μονάδες 4)

β. Να εντοπίσετε και να χαρακτηρίσετε ως προς το είδος τον υποθετικό λόγο του κειμένου, αιτιολογώντας τον χαρακτηρισμό σας (μονάδες 3). Να κάνετε όλες τις απαραίτητες αλλαγές ώστε να δηλώνει το προσδοκώμενο (μονάδες 3).

(μονάδες 6)

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

- A1. α)** 1. Σωστό → «ἦς μέρος πολεμική»
2. Σωστό → «Ζεὺς οὖν δείσας περὶ τῷ γένει ἡμῶν μὴ ἀπόλοιτο πᾶν»
3. Λάθος → «νενέμηνται δὲ ᾧδε· εἷς ἔχων ἰατρικὴν πολλοῖς ἰκανός ἰδιώταις, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί»
- β)** 1. αὐτῶν: «ὑπὸ τῶν θηρίων»
2. οὕτω: «εἷς ἔχων ἰατρικὴν πολλοῖς ἰκανός ἰδιώταις, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί»

B1. Αἰδώς καὶ Δίκη:

Η **αἰδώς** είναι το συναίσθημα της ντροπής που νιώθει ο κοινωνικός άνθρωπος για κάθε πράξη που δε συμφωνεί με τις καθιερωμένες κοινωνικές αντιλήψεις, αλλά και η αγανάκτηση που συχνά εκδηλώνεται με αποδοκιμασία για όποιο ενεργεί αντικοινωνικά. Το συναίσθημα αυτό λειτουργεί και ως κίνητρο για την εκτέλεση του χρέους και του καθήκοντος που επιβάλλει η κοινωνία στα μέλη της, αφού έτσι αποφεύγεται η αγανάκτηση και η αποδοκιμασία των άλλων.

Η **δίκη** εξάλλου είναι το συναίσθημα της δικαιοσύνης ο σεβασμός των δικαιωμάτων των συνανθρώπων μας και οι ενέργειες για την αποκατάσταση αυτών των δικαιωμάτων όταν καταστρατηγούνται βάνουσα από κάποιον. Και τα δύο αυτά συναισθήματα κρίνονται απαραίτητα για κάθε πολίτη και συνιστούν μέρος της πολιτικής αρετής, όπως θα φανεί στη συνέχεια του διαλόγου.

Αυτές οι δύο ιδιότητες χαρίστηκαν από το Δία μέσω του Ερμή, σ' όλους τους ανθρώπους ανεξαιρέτως, χωρίς διακρίσεις· είναι κτήμα όλων των θνητών και χωρίς αυτές καμία πολιτεία δεν μπορεί να θεμελιωθεί. Η συλλογική ζωή, η δυνατότητα των ανθρώπων να συνυπάρχουν, προϋποθέτουν την ηθική συνείδηση (Αιδώς) και το συναίσθημα της δικαιοσύνης (Δίκη). Αυτό το εντυπωσιακό ζευγάρι αποτελεί τον όρο και την εγγύηση της θεμελίωσης του υλικού και πνευματικού πολιτισμού. Αυτός ο τρόπος σκέψης αποτελεί τη βάση του δυτικού πολιτισμού και το θεμέλιο πολλών φιλοσοφικών και πολιτικών συστημάτων.

Συνοπτικά, σύμφωνα με το μύθο, η *αιδώς* και η *δίκη* έπαιξαν τον ακόλουθο ρόλο στην εξέλιξη του πολιτισμού:

α) Θεμελίωσαν την οργάνωση και λειτουργία της πολιτείας.

β) Με τον αλληλοσεβασμό και το αίσθημα δικαιοσύνης εδραιώθηκε η αμοιβαία εμπιστοσύνη, που πρέπει να διέπει τις σχέσεις των πολιτών μεταξύ τους και με την πολιτεία.

γ) Αναπτύχθηκαν φιλικό δεσμοί μεταξύ των πολιτών και των πολιτών με το κράτος.

δ) Αναπτύχθηκαν στενές και φιλικές σχέσεις μεταξύ των πόλεων."

ε) Δημιουργήθηκαν οι προϋποθέσεις και οι βάσεις για την ανάπτυξη και εξέλιξη του πολιτισμού.

Η *αιδώς* και η *δίκη* (=ο αμοιβαίος σεβασμός και η δικαιοσύνη) δόθηκαν στους ανθρώπους ως έννοιες δηλ. ως πρότυπα που έπρεπε να κατακτηθούν από τους ανθρώπους με τη λογική τους και με προσωπικό αγώνα. Όταν οι άνθρωποι γνωρίσουν σε βάθος τις έννοιες αυτές και είναι σε θέση να τις πραγματώσουν στις μεταξύ τους σχέσεις, τότε και η οργάνωση της πολιτείας θα στηρίζεται σ' αυτές. Μια πολιτεία, όταν θεμελιώνει την οργάνωση και τη λειτουργία της στην *αιδώ* και τη *δίκη* είναι, βέβαια, δημοκρατική. Ο αλληλοσεβασμός και το αίσθημα δικαιοσύνης που διέπει τις σχέσεις των πολιτών μεταξύ τους και με την πολιτεία εδραιώνει την αμοιβαία εμπιστοσύνη και εξασφαλίζει ισορροπία σ' αυτές τις σχέσεις. Τότε, και μ' αυτές τις προϋποθέσεις, αναπτύσσονται φιλικό δεσμοί μεταξύ των πολιτών με το κράτος.

Ευνόητο είναι το ότι οι απόψεις του Πρωταγόρα για την *αιδώ* και τη *δίκη* συμπίπτουν με την άποψη του Περικλή στον Επιτάφιο, ο οποίος υπερηφανεύεται ότι η αθηναϊκή δημοκρατία στηρίζεται στην ενσυνείδητη πειθαρχία των πολιτών της στους γραπτούς και άγραφους νόμους (§37 "διά δέος οὐ παρανομοῦμεν.... φέρουσιν").

B2. Οι γλωσσικές επιλογές με τις οποίες παρουσιάζεται η εντολή του Δία για την επιβολή της θανατικής ποινής είναι η χρήση της προστακτικής έγκλισης «μετεχόντων, θές», η επανάληψη «πάντας- πάντες, μετεχόντων-μετέχοιεν-μετέχειν», η αντίθεση με τέχνες «ὥσπερ», η εναλλαγή ευθέως και πλαγίου λόγου.

Όλοι οι πολίτες μετέχουν στις διαδικασίες της κοινωνικής ζωής εκτός κι αν παρουσιαστούν κάποιες εξαιρέσεις από τον κανόνα, δηλαδή άνθρωποι που δεν μπορούν

να ενταχθούν στο κοινωνικό σύστημα, που παραβιάζουν τις αρχές της ηθικότητας και της δικαιοσύνης. Η πολιτεία έχει υποχρέωση σ' αυτές τις περιπτώσεις να είναι αμείλικτη: η θανατική ποινή περιμένει όλους εκείνους που δε σέβονται το διαμορφωμένο κοινωνικό σύστημα. Μ' αυτή τη φράση - κατακλείδα τελειώνει ο πλατωνικός μύθος. Ο πολίτης παρομοιάζεται με το μέλος του ανθρώπινου σώματος, το οποίο δεν έχει υγεία και πρέπει να αφαιρεθεί γιατί είναι επικίνδυνο για τον υπόλοιπο οργανισμό. Επιτακτική είναι η ανάγκη για όλα τα μέλη μιας κοινωνίας να έχουν συμμετοχή στην «αιδώ» και τη «δίκη».

B3. 1. Λάθος

2. Λάθος
3. Σωστό
4. Σωστό
5. Λάθος

B4. α) 1. ε

2. γ
3. στ
4. ζ
5. η
6. α

β) «διεφθείροντο»: Η διαφθορά στην πολιτική πρέπει να τιμωρείται αυστηρά.
«δημιουργοί»: Ο τραγικός ποιητής Σοφοκλής είναι ο δημιουργός της «Αντιγόνης».

B5. Ο Καλλικλής υποστηρίζει ότι η φύση επιβάλλει «το δίκαιο του ισχυρότερου. Η πλεονεξία είναι θεμιτή, εφόσον υπαγορεύεται από την ανθρώπινη φύση («Η ίδια η φύση ...τον πιο αδύνατο»). Οι νόμοι και η δικαιοσύνη αποτελούν συμβάσεις ανθρώπινες που αντιτίθενται στην ανθρώπινη φύση και περιορίζουν τη «φυσική πλεονεξία» ονομάζοντάς την αδικία («Οι αδύνατοι άνθρωποι, δηλαδή οι πολλοί»/ο πυρήνας της αδικίας»).

Ο Πρωταγόρας παρουσιάζει τους ανθρώπους να αδικούν εντός των πόλεων εξαιτίας της έλλειψης της «αίδου» και της «δίκης». Η συγκρότηση των πόλεων εμφανίζεται ως ανάγκη αντιμετώπισης των θηριών («έζήτουν»). Ωστόσο, η «αιδώς» και η «δίκη» είναι ο μόνος τρόπος επιβίωσης και ευτυχίας των ανθρώπων εντός των πολιτικών κοινωνιών («κόσμοι τε πόλεων και δεσμοί φιλίας συναγωγοί»). Με άλλα λόγια, η δικαιοσύνη δεν αντιτίθεται στην ανθρώπινη φύση, αλλά την προωθεί. Η δημιουργία των πόλεων είναι αποτέλεσμα φυσικής εξελικτικής πορείας προς επίρρωση αυτής της θέσης θα μπορούσε να αναφερθεί και η αριστοτελική άποψη για τη «φύσει» δημιουργία των πόλεων και την φυσική κοινωνικότητα του ανθρώπου. Ενδέχεται, η άποψη του Αριστοτέλη να αποτελεί απάντησης σε ορισμένους σοφιστές, οι οποίοι υποστήριζαν ότι η δικαιοσύνη είναι προϊόν ανθρώπινης σύμβασης που αντίκεινται στη φύση του ανθρώπου.

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ1. Γ1. Ο Άνυτος λοιπόν, ακόμα και ύστερα από το θάνατο του, έχει κακή φήμη εξ αιτίας της κακής αγωγής του γιου του και της δικής του αγνωμοσύνης. Ο Σωκράτης πάλι επειδή εξύψωνε τον εαυτό του στο δικαστήριο, τράβηξε κατά πάνω του το φθόνο κι έκανε πιο πολύ τους δικαστές να τον καταδικάσουν σε θάνατο. Σ' εμένα όμως φαίνεται ότι έτυχε τη μοίρα που αγαπούν οι θεοί.

Γ2. Στο απόσπασμα του Ξενοφώντος, Απολογία Σωκράτους, ο Ξενοφών αναφέρει την ψυχική ρώμη που έδειξε ο Σωκράτης στο δικαστήριο επιλέγοντας το θάνατο έναντι της ζωής. Ο φιλόσοφος θεωρεί ότι αυτή η κατάληξη είναι αποτέλεσμα της εύνοιας των θεών (**ἔμοι μὲν οὖν δοκεῖ θεοφιλοῦς μοίρας τετυχηκέναι**). Παράλληλα, το πιο δύσκολο κομμάτι της ζωής το απέφυγε και ο θάνατος που του έτυχε είναι ο πιο εύκολος (**τοῦ μὲν γὰρ βίου τὸ χαλεπώτατον ἀπέλιπε, τῶν δὲ θανάτων τοῦ ῥάστου ἔτυχεν**). Αναλυτικότερα κατά τον Ξενοφώντα ο Σωκράτης προτίμησε να πεθάνει παρά να παραβιάσει τις ηθικές του αξίες (**ἐπεὶ γὰρ ἔγνω τοῦ ἔτι ζῆν τὸ τεθνάναι αὐτῷ κρεῖττον εἶναι**). Έτσι, επιβραβεύει τη σοφία και τη γενναιότητα του Σωκράτη αφού ούτε και μπροστά στο θάνατο έδειξε δειλία, αλλά εύθυμα τον αποδέχτηκε και πλήρωσε το χρέος του σε αυτόν (**οὐδὲ πρὸς τὸν θάνατον ἔμαλακίσατο, ἀλλ' ἰλαρῶς καὶ προσεδέχετο αὐτὸν καὶ ἐπετελέσατο**).

Γ3α. Ἡμῖν μὲν οὖν δοκεῖ θεοφιλεστέρων μοιρῶν τετυχηκέναι · τῶν μὲν γὰρ βίων τὰ χαλεπώτερα.

- β) «ἔγνω»: γνώθι
«ζῆν»: ζῆ / (ζῆθι)
«τεθνάναι»: τεθνηκῶς ἴσθι / τεθνεῶς ἴσθι

Γ4α. διὰ τὸ μεγαλύνειν: εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας στη μετοχή «ἐπαγόμενος».

τοῦ ζῆν: έναρθρο απαρέμφατο, ως γενική συγκριτική (β' ὅρος σύγκρισης) από το συγκριτικού βαθμού επίθετο «κρεῖττον», ως ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός

τοῦ ἀνδρός: γενική κτητική, ως ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός στο «τὴν σοφίαν» και «τὴν γενναιότητα»

ἄξιομακαριστότατον: κατηγορούμενο στο αντικείμενο «τὸν ἄνδρα» μέσω του συνδετικού δοξαστικού ρήματος «νομίζω»

Γ4. β) Υπόθεση: «εἰ δέ τις τῶν ἀρετῆς ἐφιεμένων ὠφελιμωτέρῳ τινὶ Σωκράτους συνεγένετο,» (εἰ + οριστική αορίστου)

Απόδοση: «ἐκεῖνον ἐγὼ τὸν ἄνδρα ἄξιομακαριστότατον νομίζω.» (οριστική ενεστώτα)

Εἶναι ἓνας ἀπλός, ανεξάρτητος και ευθύς υποθετικός λόγος που δηλώνει το πραγματικό.

ΜΕ ΤΑΤΡΟΠΗ ΣΕ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΟ:

Υπόθεση: «ἐάν /ἄν/ἦν δέ τις τῶν ἀρετῆς ἐφιεμένων ὠφελιμωτέρω τινὶ Σωκράτους συγγένηται,» (ἐάν /ἄν /ἦν + υποτακτική αορίστου)

Απόδοση: «ἐκεῖνον ἐγὼ τὸν ἄνδρα ἀξιομακαριστότατον νομιῶ (νομίσω) »: (οριστική μέλλοντα)

ΚΡΙΤΙΚΗ

Το διδαγμένο κείμενο είναι απόσπασμα από το έργο «Πρωταγόρας» του Πλάτωνα. Οι ερμηνευτικές παρατηρήσεις είναι διατυπωμένες με σαφήνεια, δεν εμφανίζουν δυσκολίες και μόνο παραπάνω προσοχή απαιτούσε το ερώτημα Β2 με τις γλωσσικές επιλογές. Η εισαγωγή και οι λεξιλογικές παρατηρήσεις δεν εμφανίζουν ιδιαίτερη δυσκολία. Το παράλληλο είναι βατό και μπορεί να αναλυθεί από τους επαρκώς διαβασμένους μαθητές.

Το αδίδακτο κείμενο είναι απόσπασμα από το έργο «Απολογία Σωκράτους» του Ξενοφώντα και διατυπώνει κρίσεις για τη στάση του Σωκράτη στο δικαστήριο. Οι γραμματικές και συντακτικές παρατηρήσεις ήταν απλές και δε δημιούργησαν πρόβλημα στους επαρκώς διαβασμένους μαθητές.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ Η.- ΚΑΛΟΛΙΜΝΙΩΤΗ Κ - ΚΑΡΑΚΙΡΙΣΙΔΗΣ Γ. -
ΚΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ ΧΡ. - ΛΟΓΟΘΕΤΗ Σ. - ΤΖΙΤΖΗΣ Γ. - ΜΗΝΑ Δ. -ΠΙΓΚΑ Μ.